

Ο εορτασμός της επετείου της επανάστασης του 1821 μέσα από «το ρόδι: το περιοδικό για παιδιά»

Τσιβούλη Θεοδώρα

Υποψήφια Διδάκτορας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Περίληψη

Τη δεκαετία του '70, την εποχή που χαρακτηρίζεται η «*Άνοιξη της Παιδικής μας Λογοτεχνίας*», πρωτοκυκλοφορεί «*Το ρόδι, το περιοδικό για παιδιά*». Ένα μηνιαίο «*σύγχρονο παιδικό περιοδικό*» ποικίλης ύλης το οποίο αποτελεί σταθμό στην ιστορία των ελληνικών παιδικών περιοδικών. Είναι ένα περιοδικό το οποίο απευθύνεται σε παιδιά μέσης και σχολικής ηλικίας και έχει χαρακτηριστεί από τους ειδικούς ως «*αξιόλογο*» (Δελώνης 1982, Πέτροβιτς- Ανδρουτσοπούλου 1993), λόγω της εκλεκτής αναγνωστικής του ύλης, της άριστης εικονογράφησης του, της σωστής γλώσσας που χρησιμοποιεί, την αίσθηση του χιούμορ που διαθέτει, τον σχολιασμό της επικαιρότητας που επιχειρεί, την πληροφόρηση των παιδιών - αναγνωστών για τα βιβλία που κυκλοφορούν και την διατήρηση της επικοινωνίας μαζί τους (Δελώνης, 1982).

Μέσω του παρόντος άρθρου επιχειρείται να παρουσιαστούν αναλυτικά οι αναφορές που κάνει το συγκεκριμένο περιοδικό, καθ' όλη τη διάρκεια της εκδοτικής του ζωής, στην επανάσταση του 1821 και γενικότερα στον εορτασμό της εθνικής επετείου της 25^{ης} Μαρτίου. Πιο συγκεκριμένα, προβάλλεται το υλικό που προαναφέρθηκε κατηγοριοποιημένο ως προς τα είδη των κειμένων (λογοτεχνικά κείμενα, κείμενα γνώσεων, ποιήματα, κόμικς) και τα είδη της ψυχαγωγικής ύλης (εξώφυλλο, ζωγραφιές, παιχνίδια, κατασκευές) που φιλοξενεί το περιοδικό στο εσωτερικό του.

Λέξεις κλειδιά: εορτασμός, επέτειος, επανάσταση 1821, *το ρόδι*, περιοδικό για παιδιά.

Εισαγωγή

Η δεκαετία του 1970 αποτελεί την αφετηρία μιας νέας εποχής για την παιδική λογοτεχνία. Χαρακτηρίζεται ως η «*Άνοιξη της Παιδικής μας Λογοτεχνίας*», λόγω του μεγάλου αριθμού λογοτεχνικών έργων παιδικής λογοτεχνίας που εμφανίζονται τη συγκεκριμένη εποχή (Δελώνης, 1986). Αποτελεί μία δεκαετία που διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη φυσιογνωμία της παιδικής λογοτεχνίας, καθώς κατά τη διάρκεια αυτής η παιδική λογοτεχνία: α) απομακρύνεται από τη διδαχή και την ηθικολογία που τη διακρίνει ως εκείνη τη στιγμή, β) περνά στην απομυθοποίηση των αξιών, των γεγονότων και των προσώπων και, γ) ανανεώνεται θεματολογικά. Αναφέρεται πλέον σε νέα ζητήματα που κυριαρχούν στη σύγχρονη εποχή και προσελκύουν τα ενδιαφέροντα των παιδιών (Αναγνωστόπουλος, 2008).

Τη συγκεκριμένη δεκαετία πρωτοεμφανίζεται και «*Το ρόδι*», «*το περιοδικό για παιδιά*» όπως αυτοαποκαλείται. Είναι ένα μηνιαίο «*σύγχρονο παιδικό περιοδικό*» σταθμός στην ιστορία των παιδικών περιοδικών, με πορεία πολυτάραχη και περιπετειώδη, καθώς η εκδοτική του ζωή χωρίζεται σε δύο περιόδους. Συγκεκριμένα, «*το ρόδι*» ξεκινά την κυκλοφορία του το Δεκέμβριο του 1977 και συνεχίζει την πορεία του έως το Δεκέμβριο του 1982. Αυτά τα πέντε χρόνια παρουσίας του αριθμεί 59 τεύχη και εκδότριά του αποτελεί η ίδια η ιδρύτριά του, η Δροσούλα Βασιλείου - Έλλιουτ. Έπειτα το περιοδικό αναστέλλει την κυκλοφορία του για έντεκα χρόνια και επανακυκλοφορεί το Νοέμβριο του 1993. Σε αυτή τη δεύτερη εκδοτική περίοδο η κυκλοφορία του διαρκεί τρία χρόνια και μετρά 34 τεύχη. Στο τιμόνι του περιοδικού σε αυτή την περίοδο, εκτός από την Δροσούλα Βασιλείου – Έλλιουτ, βρίσκεται και το Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, το Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Τον Νοέμβριο του 1996 η κυκλοφορία του διακόπτεται και πάλι οριστικά αυτή τη φορά.

«*Το ρόδι*» αποτελεί ένα «*αξιόλογο*» περιοδικό της εποχής του (Δελώνης, 1982. Πέτροβιτς- Ανδρουτσοπούλου, 1993) που απευθύνεται σε παιδιά μέσης και σχολικής ηλικίας. Αποτελεί περιοδικό με κατάλληλη αισθητική παρουσίαση, άριστη επιλογή ύλης (Χορτιάτη, 1993) και υψηλή ποιότητα, καθώς περιλαμβάνει στο επιτελείο του «*σημαντικούς εκπροσώπους της νεότερης και σύγχρονης παιδικής λογοτεχνίας*» (Χατζηδημητρίου- Παράσχου, 2008) και εξαιρετικούς εικονογράφους (Πέτροβιτς- Ανδρουτσοπούλου, 1993). Συγκεκριμένα, κατά την διάρκεια της κυκλοφορίας του το στηρίζουν με κείμενα και έργα τους, ως συντελεστές, σημαντικοί λογοτέχνες της εποχής και άτομα με μεγάλο πνευματικό υπόβαθρο.

Είναι ένα περιοδικό με στόχο «*την ψυχαγωγία, την επιμόρφωση και την ενημέρωση των παιδιών*», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η ιδρύτριά του (Βασιλείου- Έλλιουτ, 1982), το οποίο αποτελεί αρκετές φορές εμψυχωτής των παιδιών - αναγνωστών, με τα κίνητρα που τους δίνει, μέσα από τις στήλες του, για δράση, επικοινωνία και συνεργασία (Χορτιάτη, 1993). Ως έντυπο για παιδιά διαθέτει αίσθηση του χιούμορ, χρησιμοποιεί σωστά τη γλώσσα, σχολιάζει της επικαιρότητα, πληροφορεί τα παιδιά - αναγνώστες για τα βιβλία που κυκλοφορούν και φιλοξενεί στις σελίδες του σύντομα κόμικς Ελλήνων εικονογράφων που σκοπό έχουν να παρουσιάσουν στα παιδιά σημαντικά γεγονότα αλλά και, το κυριότερο, να τα ψυχαγωγήσουν.

«*Το ρόδι*» είναι ένα περιοδικό ποικίλης ύλης. Δεν έχει κανένα περιορισμό στην ύλη που φιλοξενεί και δημοσιεύει στις σελίδες του ενημερωτική αλλά και ψυχαγωγική ύλη ταυτόχρονα, όπως εγκυκλοπαιδικά άρθρα, πληροφοριακά, ειδήσεις, σχόλια, λογοτεχνήματα, ανέκδοτα κουίζ κ.α. Κάποιες από τις κυριότερες στήλες του, είναι: α) *το Γραμματοκιβώτιο*, στήλη μέσω της οποίας το περιοδικό διατηρεί μία επαφή με τα παιδιά-αναγνώστες, β) *η δική σας σελίδα*, στήλη στην οποία δημοσιεύονται δημιουργίες των παιδιών (στιχάκια, ποιήματα, λόγια, φράσεις κ.α.), γ) *το περιβάλλον και η ροδοπαρέα*, στήλη μέσω της οποίας δημιουργούνται ομάδες από ροδόπουλα που κύριο μέλημά τους έχουν την γνωριμία και την προστασία του περιβάλλοντος, δ) *διαγωνισμοί* (π.χ. για το καλύτερο εξώφυλλο του περιοδικού), ε) η *δισέλιδη Εφημερίδα*, με πλούσιο φωτογραφικό και ειδησεογραφικό υλικό που ανταποκρίνεται στα παιδικά ενδιαφέροντα, στ) *το ροδόσπιτο*, κόμικς της Ελένης Αρβανίτη, ενός από τα ιδρυτικά μέλη του περιοδικού, που

προβάλλει ιστορίες της οικογένειας Ρόδι, ζ) τα παιχνίδια, η) οι κατασκευές, θ) η στήλη *Διαβάζω- Ακούω- Πηγαίνω- Βλέπω*, με πληροφορίες σχετικά με μουσεία, κινηματογράφους, εκπομπές, βιβλία και δίσκους για τα παιδιά, ι) η στήλη *Ζωγραφίστε για το ρόδι*, η οποία αναδεικνύει τις καλύτερες ζωγραφιές των παιδιών- αναγνωστών, και κ) οι σελίδες με τον *αθλητισμό*, οι οποίες περιλαμβάνουν άλλοτε πληροφορίες για ένα συγκριμένο άθλημα και άλλοτε μικρές ειδήσεις και άρθρα (Χορτιάτη, 1993).

Ως περιοδικό, «*το ρόδι*» δεν κάνει αφιερώματα σε ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, γιορτή ή γεγονός. Αντίθετα, αναλώνει συνήθως δύο με τρεις στήλες από κάθε τεύχος για να αναδείξει ένα συγκεκριμένο θέμα - γιορτή, όπως για παράδειγμα οι Απόκριες, το Πάσχα, το άνοιγμα των σχολείων ή ο εορτασμός της επετείου της επανάστασης του 1821, όπως στην περίπτωση μας. Είναι ένα περιοδικό το οποίο δεν διαθέτει συγκεκριμένες στήλες για αυτές τις περιπτώσεις, αλλά κάθε φορά ανάλογα με το υλικό που έχει στη διάθεσή του προσαρμόζει την ύλη του, ώστε να μην γίνεται κουραστικό, αλλά να εξάπτει συνεχώς την περιέργεια και το ενδιαφέρον των αναγνωστών του.

Σκοπός της έρευνας

Σκοπός του παρόντος άρθρου είναι ο εντοπισμός και η προβολή των αναφορών που κάνει το συγκεκριμένο περιοδικό καθ' όλη τη διάρκεια της κυκλοφορίας του, στην επανάσταση του 1821 και γενικότερα στον εορτασμό της εθνικής επετείου.

Υλικό

Το υλικό που συλλέχθηκε και εξετάστηκε αντιστοιχεί στο περιεχόμενο των τευχών που κυκλοφόρησε το περιοδικό «*το ρόδι*» τον μήνα Μάρτιο, κατά τον οποίο γιορτάζεται η επέτειος της επανάστασης του 1821, και στις δύο περιόδους κυκλοφορίας του. Συγκεκριμένα, διερευνήθηκε το περιεχόμενο των τευχών 4, 14, 26, 38 και 50, της πρώτης περιόδου κυκλοφορίας του *ροδιού* (1978-1982), και το περιεχόμενο των τευχών 5, 15 και 26, της δεύτερης περιόδου κυκλοφορίας του περιοδικού (1994-1996).

Μέθοδος

Αρχικά, εντοπίστηκαν τα τεύχη που κυκλοφόρησε «*το ρόδι*» τον μήνα Μάρτιο, και στις δύο περιόδους κυκλοφορίας. Από κάθε τεύχος συλλέχθηκαν οι αναφορές που έκανε στην επανάσταση του 1821 και γενικότερα στον εορτασμό της εθνικής επετείου. Στη συνέχεια οι αναφορές αυτές κατηγοριοποιήθηκαν σύμφωνα με τα είδη των κειμένων και της ψυχαγωγικής ύλης, που φιλοξενεί το περιοδικό στις σελίδες του, και παρουσιάστηκαν.

Παρουσίαση υλικού

Εξώφυλλα

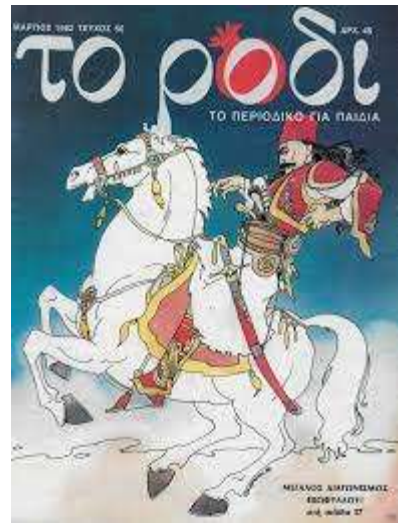
Από τα οκτώ τεύχη που εξετάστηκαν, εκείνο που εξωτερικά αναφέρεται εξ' ολοκλήρου στο 1821 είναι το 50^ο τεύχος (Μάρτιος 1982) της πρώτης περιόδου κυκλοφορίας του περιοδικού, το οποίο απεικονίζει τον Καραϊσκάκη καβαλάρη σε ένα άσπρο περήφανο άλογο, το οποίο σηκώνεται στα δύο πίσω πόδια, ενώ ο ίδιος ετοιμάζεται να πιάσει τα όπλα και να ριχτεί στη μάχη. Το συγκεκριμένο εξώφυλλο το έχει φιλοτεχνήσει ο Σπύρος Ορνεράκης, πιστός και μόνιμος συνεργάτης του περιοδικού και στις δύο περιόδους κυκλοφορίας του.

Από τα οκτώ τεύχη του *ροδιού* που κυκλοφορούν Μάρτιο, άλλα δύο φαίνεται να αναφέρονται στην επέτειο του 1821 μέσω των εξωφύλλων τους, με έμμεσο τρόπο όμως αυτή τη φορά. Το πρώτο είναι το 4^ο τεύχος (Μάρτιος 1978) της πρώτης περιόδου του περιοδικού, το οποίο απεικονίζει ένα ουρανό γεμάτο χαρταετούς, με δύο από αυτούς να έχουν ως μοτίβο την ελληνική σημαία. Εξώφυλλο που έχει επιμεληθεί ο Γιάννης Κουτσούρης, ένας από τους πρώτους και μόνιμους συνεργάτες του περιοδικού. Ενώ το δεύτερο, είναι το 26^ο τεύχος (Μάρτιος 1996) της δεύτερης περιόδου του, το οποίο φιλοξενεί μία φωτογραφία που τράβηξε η φωτογράφος Μέμη Γιολλάση, μόνιμη συνεργάτης του περιοδικού κατά την δεύτερη περίοδο κυκλοφορίας του. Το συγκεκριμένο εξώφυλλο απεικονίζει τον Ολυμπιονίκη Πύρρο Δήμα να φωτογραφίζεται, με τέσσερα ροδόπουλα (παιδιά- αναγνώστες του *ροδιού*) γύρω του, μπροστά από κάποιο κτίριο του οποίου τα παράθυρα παραπέμπουν στην ελληνική σημαία. Το εξώφυλλο έχει μπλε και γαλάζιους χρωματισμούς, που παραπέμπουν στα χρώματα της ελληνικής σημαίας και κάτω δεξιά προβάλλει μία ιδιόχειρη αφιέρωση του Πύρρου Δήμα, η οποία αναφέρει «*Να αγαπάτε την Ελλάδα γιατί της αξίζει*».

Λογοτεχνικά κείμενα.

Στο 14^ο τεύχος (Μάρτιος 1979) της πρώτης περιόδου, η Μάρω Λοΐζου, μόνιμη συνεργάτης του περιοδικού, στην στήλη της «*Οι περιπέτειες του χαμόγελου*» δημοσιεύει μία ιστορία με τίτλο: «*Η στολή του τσολιά*». Μέσα σε δύο σελίδες παρουσιάζει μία μαγική ιστορία κατά την οποία ο κεντρικό ήρωας της ιστορίας, το Χαμόγελο, μετατρέπει την τυπική ετήσια παρέλαση για τον εορτασμό της εθνικής επετείου του 1821 σε μία ξέφρενη γιορτή. Μέσω αυτής της γιορτής ενώνονται άνθρωποι διαφόρων εθνικοτήτων, επαγγελματιών και ηλικιών και όλοι μαζί διασκεδάζουν, τραγουδούν και χορεύουν.

Στο 26^ο τεύχος (Μάρτιος 1980) της πρώτης περιόδου κυκλοφορίας του *ροδιού*, ο Θάνος Βερεμής, ιστορικός, πολιτικός επιστήμονας και έκτακτος συνεργάτης του περιοδικού, δημοσιεύει το λογοτεχνικό κείμενο με τίτλο «*Μάρκος Μπότσαρης*». Μέσα σε αυτό το μονοσέλιδο και σύντομο κείμενο ο συγγραφέας αναφέρει τον τρόπο με τον οποίο “γνώρισε” τον συγκεκριμένο αγωνιστή της επανάστασης του 1821, την εκτίμηση

Εικόνα 1: Εξώφυλλο 50^{ου} τεύχους, Μάρτιος 1982.

και τον θαυμασμό που τρέφει για το πρόσωπό του, καθώς επίσης και τις σκέψεις που κάνει για αυτόν και τον χαρακτήρα του.

Στο 38^ο τεύχος (Μάρτιος 1981) της πρώτης περιόδου κυκλοφορίας του περιοδικού δημοσιεύεται μία σελίδα με τίτλο «*Μία επέτειος*». Τον τίτλο ακολουθεί ένα κείμενο έξι γραμμών που στόχο έχει να θυμίσει στα παιδιά - αναγνώστες όσα γιορτάζουμε κάθε χρόνο στην συγκεκριμένη επέτειο, όσα κατάφεραν οι Έλληνες το 1821 καθώς επίσης και όσα πρέπει μέσα από το παράδειγμά τους να θυμόμαστε και εμείς οι ίδιοι: «*ότι η ελευθερία κερδίζεται πρώτα μέσα μας και ότι ο αγώνας αυτός δεν τελειώνει ποτέ*». Το μικρό αυτό κειμενάκι συνοδεύεται από μία εικόνα μάχης και το ρητό «*όσοι το χάλκεον χέρι βαρύ του φόβου αισθάνονται, ζυγόν δουλείας ας έχωσι. Θέλει αρετήν και τόλμην η ελευθερία*», από την ωδή «*Εις Σάμον*» του Ανδρέα Κάλβου (1792- 1869). Η παρούσα σελίδα συνοδεύεται από τρία αποσπάσματα από τα απομνημονεύματα του Στρατηγού Μακρυγιάννη, τα οποία δημοσιεύονται στην αμέσως επόμενη σελίδα.

Αποσπάσματα από τα απομνημονεύματα του Στρατηγού Μακρυγιάννη δημοσιεύονται και στο 5^ο τεύχος (Μάρτιος 1994) της δεύτερης περιόδου του *ροδιού*, στο δισέλιδο με τίτλο «*Η 25^η Μαρτίου και ο στρατηγός Μακρυγιάννης*». Στο συγκεκριμένο κείμενο αρχικά δίνονται κάποιες πληροφορίες στα παιδιά - αναγνώστες, για την εποχή, τον Στρατηγό Μακρυγιάννη, τη γλώσσα που χρησιμοποιεί, τη μόρφωσή του και την δράση του. Στη συνέχεια ακολουθούν αποσπάσματα από τα απομνημονεύματά του, που αφορούν τη γέννησή του και τα δύσκολα πρώτα χρόνια της ζωής του, το πώς σώθηκε μαζί με τους συμπολεμιστές του στη μάχη στο Μπογόμυλο, τη συνομιλία του με την πατρίδα και όσα της ζητά και τέλος το μύθο του αλόγου.

Ποίημα

Το περιοδικό «*το ρόδι*», στο 14^ο τεύχος (Μάρτιος 1979) της πρώτης περιόδου του, δημοσιεύει στις σελίδες του το ποίημα με τίτλο «*Κλέφτικο τραγούδι*». Ένα ποίημα που εμπεριέχεται στην ανθολογία - συλλογή δημοτικών τραγουδιών - του Νικόλαου Πολίτη με τίτλο «*Εκλογές από τα τραγούδια του ελληνικού λαού*» και το οποίο παρουσιάζει τη δύσκολη και γεμάτη βάσανα ζωή των κλεφτών του 1821.

Κείμενα γνώσεων

Στο 4^ο τεύχος (Μάρτιος 1978) της πρώτης περιόδου του *ροδιού*, η Ειρήνη Νάκου, ιστορικός και μόνιμη συνεργάτης του περιοδικού κατά τη συγκεκριμένη περίοδο, δημοσιεύει στις σελίδες του ένα κείμενο γνώσεων με λογοτεχνικό χαρακτήρα και τίτλο «*Πριν 157 χρόνια*». Συγκεκριμένα, η συγγραφέας επιχειρεί, με τη χρήση μίας μικρής ιστορίας, να παρουσιάσει ιστορικά γεγονότα της περιόδου της επανάστασης συνοδευόμενα από χαρακτηριστικά ποιήματα, μύθους και τραγούδια της εποχής.

Στο ίδιο τεύχος, αμέσως μετά το κείμενο που προαναφέρθηκε, παρουσιάζονται οι τίτλοι κάποιων εφημερίδων που κυκλοφορούσαν τόσο έξω από την Τουρκοκρατούμενη Ελλάδα, και συγκεκριμένα στη Βιέννη, όσο και μέσα σε αυτή. Όλες τους ήταν εφημερίδες που αποσκοπούσαν στην ενημέρωση των Ελλήνων για τα γεγονότα του επαναστατικού αγώνα. Στην ίδια σελίδα παρουσιάζεται και ένα εξώφυλλο από την

καθεμία, ώστε να γνωρίσουν τα παιδιά - αναγνώστες τη μορφή που είχαν οι εφημερίδες εκείνης της εποχής.

Κόμικς

Ο μόνιμος συνεργάτης του *ροδιού*, Σπύρος Ορνεράκης, δημοσιεύει κάθε μήνα στο περιοδικό το κόμικς με τίτλο «*Πήγασος 4-Ω*», του οποίου τα κείμενα και τις εικόνες επιμελείται ο ίδιος. Στο 50^ο τεύχος (Μάρτιος 1982) της πρώτης περιόδου κυκλοφορίας του περιοδικού, ο κεντρικός ήρωας του συγκεκριμένου κόμικς, ο Λ-Ο, με την πτητική μηχανή του, τον Πήγασο 4-Ω, πραγματοποιώντας ταξίδια μέσα στο χρόνο, προσγειώνεται στην Ελλάδα του 1821 τη στιγμή που οι οπλαρχηγοί αποφασίζουν να απελευθερώσουν την Αθήνα από τον Τούρκικο ζυγό και οργανώνουν την δράση τους.

Στο ίδιο τεύχος, το κόμικς με τίτλο «*το ροδόσπιτο*», που δημοσιεύει κάθε μήνα η Ελένη Αρβανίτη, ιδρυτικό μέλος του περιοδικού, είναι αφιερωμένο στην 25^η Μαρτίου. Συγκεκριμένα, τα σπόρια της οικογένειας Ρόδι κάνουν πρόβα για την σχολική παράσταση στην οποία συμμετέχουν για να γιορτάσουν την εθνική επέτειο. Σε αυτή την πρόβα συμβαίνουν διάφορα ευτράπελα. Το ένα ρόδι ξεχνά τα λόγια του, το άλλο αποκοιμείται την ώρα που λέει το ποίημα και το τρίτο χτυπάει πέφτοντας από τον τεχνητό γκρεμό χορεύοντας τον χορό του Ζαλόγγου και τραγουδώντας «*έχε γεια καημένη κόσμε... έχε γεια γλυκιά ζωή*». Παρόλα αυτά όμως, στην τελική - σχολική παράσταση τα ρόδια τα πηγαίνουν καταπληκτικά. Οι γονείς τους τα καμαρώνουν και τα σπόρια- θεατές τα καταχειροκροτούν.

Κατά την δεύτερη περίοδο κυκλοφορίας του *ροδιού*, και συγκεκριμένα ένα μήνα πριν την επέτειο της απελευθέρωσης του 1821, στο 14^ο τεύχος (Φεβρουάριος 1995) ξεκινούν να δημοσιεύονται στο περιοδικό, κάθε μήνα, επεισόδια του κόμικς με τίτλο «*Το τίμημα της Ελευθερίας*». Ένα κόμικς του οποίου τα κείμενα και τα σχέδια υπογράφει εξ ολοκλήρου ο Βαγγέλης Παππάς, εικονογράφος και μόνιμος συνεργάτης του περιοδικού. Οι δημοσιεύσεις των επεισοδίων του συγκεκριμένου κόμικς κρατούν ένα χρόνο και δύο μήνες, με το τελευταίο να δημοσιεύεται στο 27^ο τεύχος (Απρίλιος 1996), της δεύτερης περιόδου του *ροδιού*. Το συγκεκριμένο κόμικς ξεκινά με το πώς στήθηκε η φιλική εταιρία, συνεχίζει με την προετοιμασία της επανάστασης, την έναρξη της επανάστασης στις διάφορες περιοχές της Ελλάδας, την αντίδραση του Σουλτάνου, την απελευθέρωση των διάφορων περιοχών, τη αντιπαλότητα μεταξύ των Ελλήνων για τα αξιώματα, την πολιορκία και τη μάχη του Μεσολογγίου και κλείνει με τη νίκη των Ελλήνων και την απελευθέρωση του Ελληνικού κράτους.

Ζωγραφιές παιδιών

Στη στήλη «*Ζωγραφίστε για το ρόδι*», όπου υπεύθυνος είναι ο Μπάρμπα Σπύρος, ο γνωστός ζωγράφος Σπύρος Βασιλείου - πατέρας της εκδότρια του περιοδικού, Δροσούλας Βασιλείου - Έλλιου, δημοσιεύονται ζωγραφιές των παιδιών- αναγνωστών για διάφορα θέματα, όπως οι Απόκριες, η άνοιξη, το Πάσχα, το καλοκαίρι κ.α. Ωστόσο, σε κανένα τεύχος της πρώτης περιόδου κυκλοφορίας ο Μπάρμπα Σπύρος δεν ζητά από τα παιδιά να του στείλουν ζωγραφιές με κύριο θέμα την 25^η Μαρτίου. Παρόλα αυτά, στο 50^ο τεύχος (Μάρτιος 1982) του *ροδιού* ανάμεσα στις ζωγραφιές που δημοσιεύονται με

θέμα «Απόκριες» συμπεριλαμβάνεται και η ζωγραφιά ενός επτάχρονου κοριτσιού που απεικονίζει έξι κορίτσια να κάνουν παρέλαση.

Αντίθετα, στη δεύτερη περίοδο, στην ίδια στήλη, την οποία διαχειρίζεται αυτή τη φορά ο σκιτσογράφος, γελοιογράφος, ζωγράφος, θεατρικός συγγραφέας, στιχουργός Μέντης Μποσταντζόγλου, ζητείται από τα παιδιά στο 15^ο τεύχος (Μάρτιος 1995) να στείλουν στο περιοδικό ζωγραφιές με θέμα την 25^η Μαρτίου. Έτσι, στο επόμενο τεύχος, το 16^ο (Απρίλιος 1995) το δισέλιδο της συγκεκριμένης στήλης είναι αφιερωμένο στην εθνική επέτειο της επανάστασης του 1821, στο οποίο δημοσιεύονται ζωγραφιές με τσαρούχια, παρελάσεις, την ελληνική σημαία, ένα παιδί στο βάθρο του σχολείου να απαγγέλει το ποίημά του και τους Έλληνες τσολιάδες πάνω στα βουνά με τα τουφέκια τους να πολεμούν τους τούρκους.

Παιχνίδι

Στο 26^ο τεύχος (Μάρτιος 1980) της πρώτης περιόδου, «το ρόδι» δημοσιεύει στις σελίδες του ένα επιτραπέζιο παιχνίδι με τίτλο "Η μάχη στα Δερβενάκια". Το συγκεκριμένο παιχνίδι παίζεται με ένα ζάρι και πιόνια. Έχει μία διαδρομή με τετράγωνα την οποία καλούνται να ακολουθήσουν όλοι οι παίκτες. Ακολουθώντας αυτή τη διαδρομή οι παίκτες παρακολουθούν την εξέλιξη της μάχης στα στενά των Δερβενακίων έτσι όπως την έζησαν οι Έλληνες του 1821. Ανάλογα με τον αριθμό που φέρνουν, όταν ρίχνουν το ζάρι, προχωρούν και τα αντίστοιχα τετράγωνα στην διαδρομή του παιχνιδιού. Κάποια από τα τετράγωνα αναγράφουν εντολές. Όταν κάποιος παίκτης βρεθεί πάνω σε ένα από αυτά τα τετράγωνα καλείται να ακολουθήσει την εντολή που αναγράφει και να πράξει ανάλογα. Αυτές οι εντολές στόχο έχουν άλλοτε να καθυστερήσουν και άλλοτε να βοηθήσουν τον εκάστοτε παίκτη να προχωρήσει και να φτάσει στη νίκη.

Εικόνα 2: Παιχνίδι 26^{ου} τεύχους, Μάρτιος 1980

Κατασκευές

«Το ρόδι» προς τιμή της επετείου του 1821, στο 26^ο τεύχος (Μάρτιος 1980) της πρώτης περιόδου του και στο 38^ο (Μάρτιος 1981), την ακριβώς επόμενη χρονιά, συμπεριλαμβάνει στην ύλη του την ίδια κατασκευή. Συγκεκριμένα, εσωκλείει δύο φιγούρες, μία γυναικεία και μία αντρική, τη Λενιώ και τον Μανολιό αντίστοιχα, και προτρέπει τα παιδιά αναγνώστες να τις κόψουν περιμετρικά και να τις τοποθετήσουν στις βάσεις τους, οι οποίες επίσης συμπεριλαμβάνει. Έπειτα, στο οπισθόφυλλο του εκάστοτε τεύχους το περιοδικό απεικονίζει διάφορες φορεσιές, τις οποίες προτρέπει και πάλι στα παιδιά να τις κόψουν περιμετρικά και να τις φορέσουν στις φιγούρες που έκοψαν νωρίτερα. Οι φορεσιές που προβάλλει είναι η φορεσιά κοριτσιού από την Αττική, κοριτσιού από τα Μέγαρα και αγοριού από την Κρήτη στο 26^ο τεύχος και η φορεσιά

κοριτσιού από τις Σπέτσες και αγοριού από την Πελοπόννησο στο 38^ο τεύχος. Αυτές οι φορεσιές αντιστοιχούν στις φορεσιές των κοριτσιών και των αγοριών του 19^{ου} αιώνα που έχει στην κατοχή του Μουσείο Μπενάκη και επέτρεψε στο περιοδικό να τις σχεδιάσει και να της δημοσιεύσει αυτούσιες. Μία κατασκευή μεγάλης σημασίας που σχεδίασε και δημοσίευσε και τις δύο φορές η Μαριάννα Βερεμή, εικονογράφος και ιδρυτικό μέλος του ροδιού.

Το περιοδικό, στο 50^ο τεύχος (Μάρτιος 1982) της πρώτης περιόδου του, για να τιμήσει τον αγώνα των ηρώων θάλασσας του 1821 δίνει στα παιδιά - αναγνώστες να κατασκευάσουν ένα μικρό ομοίωμα караβιού της εποχής, ένα Υδραϊκό Βρίκι. Αρχικά, δημοσιεύει κάποιες πληροφορίες για τον τύπο των συγκεκριμένων караβιών, δίνει επακριβώς τις οδηγίες που πρέπει να ακολουθήσουν τα παιδιά προκειμένου να φτιάξουν το δικό τους Βρίκι και λίγο πιο κάτω παρέχει στα παιδιά- αναγνώστες όλα τα κομμάτια του караβιού σε ένα σκληρό δισέλιδο χαρτόνι προκειμένου να το κατασκευάσουν.

Τέλος, «το ρόδι», στο 5^ο τεύχος (Μάρτιος 1994) της δεύτερης περιόδου του, συμπεριλαμβάνει την κατασκευή με τίτλο «Κούκλες για τα δάχτυλά- με ηρωικό χαρακτήρα». Η παρούσα κατασκευή εμπεριέχει τρεις φιγούρες- πορτρέτα ηρώων του 1821 που βρίσκονται στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο της Αθήνας. Αυτές οι τρεις φιγούρες αντιστοιχούν στον Οδυσσέα Ανδρούτσο, τη Μαντώ Μαυρογένους και τον Γεώργιο Καραϊσκάκη. Στη συνέχεια το περιοδικό προτρέπει τα παιδιά να κόψουν περιμετρικά το μπροστά και το πίσω μέρος αυτών των φιγούρων, να τα κολλήσουν μεταξύ τους, να κόψουν προσεκτικά το μέρος όπου μπαίνουν τα δάκτυλα και να τα περάσουν από μέσα ώστε να φαίνεται σαν να είναι τα πόδια τους. Αποτελεί μία αρκετά ευρηματική κατασκευή- αφιέρωμα στους ήρωες της επανάστασης για την επέτειο της 25^{ης} Μαρτίου. Είναι μία κατασκευή που σχεδιάστηκε και δημοσιεύθηκε από την Λέσλι Μπλάκ, μία έκτακτη συνεργάτης του περιοδικού, κατά τη δεύτερη περίοδο κυκλοφορίας του, η οποία δημοσιεύει μόνο κατασκευές για τους μικρούς αναγνώστες, στα πέντε τεύχη κατά τα οποία συνεργάζεται με το περιοδικό.

Επίλογος

Από την παρουσίαση του υλικού που συμπεριλαμβάνει το περιοδικό, υλικό το οποίο αναφέρεται στην επανάσταση του 1821 και γενικότερα στον εορτασμό της εθνικής επετείου, επιβεβαιώνεται ότι «το ρόδι» αποτελεί ένα περιοδικό για παιδιά που προσεγγίζει πολύπλευρα το εκάστοτε θέμα το οποίο επιθυμεί να προβάλει. Χρησιμοποιεί κάθε φορά διάφορα μέσα για να το αναδείξει και τα καταφέρνει με την εμφάνισή του, μέσω του εξωφύλλου του, με την ενημερωτική του ύλη, μέσω των κειμένων γνώσεων, αλλά και με την ψυχαγωγική του ύλη, μέσω των λογοτεχνικών κειμένων, των ποιημάτων, των κόμικς, των παιχνιδιών και των κατασκευών που δημοσιεύει.

Ποτέ δεν χρησιμοποιεί όλα τα μέσα που διαθέτει ταυτόχρονα στο ίδιο τεύχος προκειμένου να αναδείξει το θέμα που επιθυμεί. Αρχικά, γιατί κάτι τέτοιο έρχεται σε αντίθεση με τον χαρακτήρα του. «Το ρόδι» αποτελεί περιοδικό ποικίλης ύλης, που σημαίνει ότι δεν αφιερώνει ποτέ ένα ολόκληρο τεύχος σε ένα μόνο θέμα, όπως η επέτειος της επανάστασης του 1821 στη προκειμένη περίπτωση. Σέβεται τους αναγνώστες του, αναγνωρίζει τα διαφορετικά ενδιαφέροντα που τυχόν μπορεί να έχουν και προσπαθεί να

μην τους κουράζει αναφερόμενο αποκλειστικά σε ένα συγκεκριμένο θέμα, από την πρώτη ως την τελευταία του σελίδα.

Ένας άλλος λόγος για τον οποίο «το ρόδι» δεν χρησιμοποιεί όλα τα μέσα που διαθέτει προκειμένου να αναδείξει μόνο τον εορτασμό της επετείου της επανάστασης του 1821 σε ένα ολόκληρο τεύχος του είναι ότι τον ίδιο μήνα, τον Μάρτιο, συνήθως υπάρχουν κι άλλες γιορτές, όπως ο Ευαγγελισμός, οι Απόκριες και η Καθαρά Δευτέρα. Έτσι, το περιοδικό επιθυμώντας να κρατήσει το ενδιαφέρον των αναγνωστών του ζωντανό προσεγγίζει κάθε φορά όλες τις γιορτές από λίγο, τόσο όσο να μην καταντά ανιαρό και κουραστικό για κανένα παιδί αλλά ταυτόχρονα να καλύπτει όλα τους τα ενδιαφέροντα.

Βιβλιογραφία

- Αναγνωστόπουλος, Β.Δ. (2008). *Τάσεις και εξελίξεις της παιδικής λογοτεχνίας*. Αθήνα: Οι εκδόσεις των φίλων.
- Βασιλείου-Έλλιου, Δρ. (1982). Σημείωμα ιδρύτριας του περιοδικού «το ρόδι». *Το ρόδι*, 59 (Δεκέμβριος 1982), 1.
- Δελώνης, Α. (1982). *Εισαγωγή στη μεταπολεμική ελληνική παιδική λογοτεχνία*. Αθήνα: Κέδρος.
- Δελώνης, Α. (1986). *Ελληνική παιδική λογοτεχνία. Από τις πρώτες ρίζες μέχρι σήμερα*. Αθήνα: Ηράκλειτος.
- Πέτροβιτς- Ανδρουτσοπούλου, Λ. (1993). Ο ρόλος των παιδικών περιοδικών στην εποχή της εικόνας. *Διαδρομές*, 32 (Χειμώνας 1993), 264-269.
- Χατζηδημητρίου-Παράσχου, Σ. (2008). *Παιδική και νεανική λογοτεχνία. Πρόσωπα-Κείμενα- Ζητήματα*. Αθήνα: Ελληνοεκδοτική.
- Χορτιάτη, Θ. (1993). «Το ρόδι» το περιοδικό για παιδιά. *Διαδρομές*, 32 (Χειμώνας 1993), 277-282.

Πρωτογενείς Πηγές

- Το ρόδι, το περιοδικό για παιδιά* (1977- 1982), τεύχη 4, 14, 26, 38 και 50.
- Το ρόδι, το περιοδικό για παιδιά* (1993- 1996), τεύχη 5, 15 και 26.